

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету СПП

« _____ » _____ 2022р.

ТЕОРІЯ ВОКАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ. СОЛЬФЕДЖІО
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
денної форм здобуття освіти
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»
освітньо-професійна програма «Театральне мистецтво»

Укладач : Гринь Л.О., канд. пед. н., доцент

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри акторської
майстерності

Протокол №1 від “1” вересня 2022 р.
Завідувач кафедри акторської майстерності
_____ Г.В.Локарева

Ухвалено науково-методичною радою
Факультету соціальної педагогіки та
психології

Протокол № 1 від “2” вересня 2022 р.
Голова науково-методичної ради
факультету
соціальної педагогіки та психології
_____ Т.В.Турбар

Погоджено
з навчально-методичним відділом

2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Кількість кредитів – 10	Цикл дисциплін самостійного вибору студентів	
Спеціальність 026 - «Сценічне мистецтво» Спеціалізація: Сольний спів	Загальна кількість годин - 300	Семестр	
Освітньо-професійна програма: «Театральне мистецтво»	*Змістових модулів – 4	7-й	
		Лекції	
		22	
		Практичні заняття	
		20	
Рівень вищої освіти: Бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 1	Самостійна робота	
		216	
		Вид підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія вокальної педагогіка. Сольфеджіо» є здобуття теоретичних знань з історії вокальної педагогіки, психології вокальної діяльності, будови голосового апарату вокального голосу майбутнього актора.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Теорія вокальної педагогіка. Сольфеджіо» є сприяння розвитку виконавської вокальної майстерності, артистизму, музичного смаку; усвідомлення значення психологічних категорій у формуванні вокального голосу майбутнього актора.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності		Методи і контрольні заходи	
1		2	
ЗК1	Здатність до професійного	Підготовка	фахівців

	самовдосконалення, оволодіння новими знаннями і методами творчої діяльності на засадах самоосвіти та застосування сучасних інформаційних технологій у вирішенні фахових завдань.	відбувається з використанням комплексу навчальних форм та методів (міні-лекції, практичні заняття); відпрацювання творчих вмінь та навичок відбувається у формі індивідуальних (вокал, постановка голосу).
ЗК3	Здатність до ефективної самоорганізації власної професійної діяльності.	
ЗК12	Вміння диференціювати прекрасне (потворне), піднесене (нище), у творах мистецтва і в навколишній дійсності;	Для забезпечення ефективності засвоєння теоретичного матеріалу та практичного напрацювання вокально-технічних вмінь та навичок застосовуються дидактичні методи за джерелом знань (словесні, практичні, наочні); за пізнавальною діяльністю (репродуктивні, проблемні, пошукові); інтерактивні; творчі завдання.
СК8	Здатність до володіння вокально-технічними навичками різних манер співу: академічного, народного, естрадного; виконання вокальних творів: вміння виконувати вокальні партії в 3-2 голосному ансамблі, соло, володіння вокальним диханням, різними видами вокалізації - legato, non legato, staccato; вміння утримувати високу позицію звуку під час співу, володіти кантиленим звучанням голосу, володіти сталою інтонацією, вміти розкрити емоційно-художній образ твору, володіти вокальною артикуляцією та чіткою дикцією, навичками єдинорегістрового способу звукоутворення.	Метод аналізу помилок, метод показу, метод обговорення і опитування.
ПР10	Знати основи вокального мистецтва (змісту вокальної термінології, будови і принципів роботи голосового апарату, жанрів вокальної музики).	
ПР20	Володіти вокально-технічними навичками різних манер співу: академічного, народного, естрадного; знати основи вокального мистецтва (зміст вокальної термінології, будову і принципи роботи голосового апарату, жанри вокальної музики); володіти навичками гри на фортепіано або іншому музичному інструменті; використовувати набуті знання про музичну культуру, теорію музики у професійній діяльності.	

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Теорія вокальної педагогіки. Сольфеджіо» є визначальним етапом у циклі дисциплін професійної підготовки майбутнього актора, спрямований на поглиблене вивчення засобів вокальної виразності. Курс пов'язаний з тематикою таких навчальних дисциплін: «Музична грамота та гра на музичному інструменті» „Вокал, „Вокальний ансамбль”, „Постановка голосу”, „Сольний спів”, які студенти спеціальності «театральне мистецтво» вивчають на відповідних курсах протягом терміну, визначеного у навчальному плані.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вокальний голос та його якості

Тема 1. Голос та його якості.

Фізіологічною основою співу є голосовий апарат людини. Вокальне мистецтво, багатоаспектний вид музичного мистецтва: вокальне мистецтво = вокальний

твір → вокальний голос → вокальна підготовка → вокальна майстерність. Вокальна підготовка - процес становлення та вдосконалення вокального голосу, оволодіння вокально-технічними навичками, формування вмінь передачі художньо-сценічного образу вокального твору.

Тема 2. Резонатори вокального голосу.

Відмінності процесу голосоутворення в мовленні та під час співу. Формування звуку визначається режимом роботи голосової щільності у зв'язку з відповідним йому резонаторами. Показником діапазону вокального голосу є регістр і резонатор. Співочі голоси мають два регістри (грудний та головний) і три резонатори (грудний, середній (медіум) та головний).

Тема 3. Вокальне дихання.

У фонації беруть участь такі органи: гортань з її внутрішніми та зовнішніми м'язами – орган генерації (народження звуку); глотка, носоглотка, порожнина рота – резонатори звуку; дихальний апарат (дихальні м'язи грудної клітки і живота та її діафрагма) – це джерело певної енергії для виникнення звуку.

Змістовий модуль 2. Нейрофізіологія вокального голосу.

Тема 4. Нейрофізіологічна роль органів почуття у процесі співу.

Сучасна вокально-педагогічна школа виділяє три теорії природи голосоутворення: міоеластична - звук людського голосу виникає внаслідок впливу повітряного тиску на пружні голосові складки та приведення їх у коливальний рух; нейрохроноксична теорія фонації - коливання голосових складок має церебральну (мозкову) природу, а не периферичну. Резонансна теорія мистецтва співу, психолого-рефлектор несприймання співочого звука, захисна функція роботи голосових резонаторів у співі.

Тема 5. Органи звукоутворення, їх роль у співі.

Система органів, яка слугує для утворення голосу та мовлення. органи дихання, що утворюють тиск під голосовими м'язами (складками), – джерело звукової енергії; гортань, що містить у собі голосові складки, – джерело виникнення звукових коливань; артикуляційний апарат, що слугує для утворення звуків чіткого вимовляння; носова порожнина та порожнини, що знаходяться біля неї – беруть участь у створенні деяких звуків.

Тема 6. Одночасність та єдність розвитку всіх якостей співака.

Процес формування вокального голосу полягає у виробленні правильної взаємодії всіх частин голосового апарату. Від характеру й сили нервових імпульсів виконавця залежить та чи інша якісна характеристика вокального голосу та звуку. Якісні характеристики вокального голосу залежать від фізіологічних особливостей будови голосового апарату майбутнього актора музично-драматичного театру.

Змістовий модуль 3. Роль та значення психологічних процесів під час формування вокально-технічних навичок.

Тема 7. Відчуття та сприйняття.

Емпіричний метод слід розуміти як використання в педагогіці століттями накопиченого досвіду. Оволодіння вокально-технічними й виконавськими навичками; психіка співака-актора впливає на кінцевий результат у навчанні співу. Процес опрацювання музичного твору має вплив на формування особистих психологічних якостей майбутнього актора-вокаліста. Психологічні здібності виконавця (пізнавальні, чуттєві, вольові), їх взаємозв'язок; процес удосконалення ряду психічних процесів: відчуття, сприйняття, емоцій, темпераменту, волі, уваги, пам'яті тощо.

Тема 8. Роль свідомості при формування голосу.

“Вокальний голос як професійний інструмент” актора – це складна психофізіологічна функція голосового апарату людини, результатом діяльності якого є виникнення музичних звуків, що мають такі акустичні властивості: тембральні характеристики (співоче вібрато), діапазон (звуковисотний об'єм), силу (динаміку), атаку звука (навички).

Тема 9. Вокально-технічні вправи, як засіб формування вокально-технічних навичок.

Створення повноцінного «інструмента» - вокального голосу актора, тобто розвиток його до професійного рівня. Співочий голос – результат відповідних м'язових пристосувань. Сучасна оперно-концертна манера, при якій виробляються якості дзвінкості, металічності, польотного звуку, одночасно з надбанням округлого, м'ясистого, «бархатного» звучання.

Змістовий модуль 4. Гігієна співака.

Тема 10. Загально гігієнічні вимоги.

Вимоги до майбутнього актора-вокаліста – режим харчування, режим прогулянок, «здоровий» сон, нервово-психічний стан співака. Значення та вплив занять спортом, фізкультура. Загартування загального стану співака.

Тема 11. Основні правила особистої гігієни співака.

Гігієна голосу – як одна з професійних ознак співака. Вплив домашніх умов на формування професійного голосу. Вчення про нервову діяльність, як основу цілого комплексу гігієнічних положень. Навички у співі – як сукупність

формування умовних рефлексів, комплекс зовнішніх та внутрішніх подразників.

Тема 12. Профілактика захворювань органів звукоутворення.

Загальні засоби профілактики. Вправи для дихання. Засоби для профілактики гортані, носової порожнини, органів дихання. Гартування та зміцнення організму.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	с/п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Вокальний голос та його якості.												
Тема 1. Голос та його якості.	30	2	2	-	-	16		-	-	-	-	-
Тема 2. Резонатори вокального голосу.	30	2	2		-	16						
Тема 3. Вокальне дихання.	20	2	1		-	16						
Разом за змістовим модулем 1	80	6	5		-	48						
Змістовий модуль 2. Нейрофізіологія вокального голосу.												
Тема4. Нейрофізіологічна роль органів почуття у процесі співу.	20	2	2	-	-	18		-	-	-	-	-
Тема5. Органи звукоутворення, їх роль у співі.	30	2	2		-	26						
Тема6. Одночасність та єдність розвитку всіх якостей співака.	30	2	1		-	26						
Разом за змістовим модулем 2	80	6	5		-	70		-	-	-	-	-
Змістовий модуль 3. Роль та значення психологічних процесів під час формування вокально-технічних навичок.												
Тема7. Відчуття та сприйняття.	28	2	2		-	16						
Тема 8. Роль свідомості при формування голосу.	26	2	2		-	14						

Тема 9. Вокально-технічні вправи, як засіб формування вокально-технічних навичок.	26	1	2		-	32							
Разом за змістовим модулем 3	80	5	6		-	62							
Змістовий модуль 4. Гігієна співака.													
Тема 10. Загальногігієнічні вимоги.	20	2	2		-	12							
Тема 11. Основні правила особистої гігієни співака.	20	2	1		-	12							
Тема 12. Профілактика захворювань органів звукоутворення.	20	1	1		-	12							
Разом за змістовим модулем 4	60	5	4		-	36							
Усього годин	300	22	20		-	216							

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назви тем	Кількість годин
1	Тема 1. Голос та його якості.	2
2	Тема 2. Резонатори вокального голосу.	4
3	Тема 4. Нейрофізіологічна роль органів почуття у процесі співу.	4
4	Тема 5. Органи звукоутворення, їх роль у співі.	3
5	Тема 8. Роль свідомості при формування голосу.	4
6	Тема 10. Загальногігієнічні вимоги.	3
7	Тема 12. Профілактика захворювань органів звукоутворення.	2
	Всього	22

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назви теми	Кількість годин
1	Тема 1. Голос та його якості.	2
2	Тема 3. Вокальне дихання.	2
3	Тема 4. Нейрофізіологічна роль органів почуття у процесі співу.	2
4	Тема 5. Органи звукоутворення, їх роль у співі.	2
5	Тема 6. Одночасність та єдність розвитку всіх якостей співака.	2
6	Тема 7. Відчуття та сприйняття.	2

7	Тема 8. Роль свідомості при формування голосу.	2
8	Тема 9. Вокально-технічні вправи, як засіб формування вокально-технічних навичок.	2
9	Тема 11. Основні правила особистої гігієни співака.	2
10	Тема 12. Профілактика захворювань органів звукоутворення.	2
	Всього	20

7. Види контролю і система накопичення балів

Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем двох основних видів контролю: **поточного** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі певної теми чи окремого розділу) та **підсумкового** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

Поточний контроль			Підсумковий контроль	
Атестація 1	Атестація 2		Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2		40	100
30	30			

Максимальна кількість балів за результатами поточного контролю складає 60 балів, з яких:

- 30 - за теоретичні знання (доповіді на семінарських/практичних заняттях, виконання і презентація науково-теоретичного матеріалу);
- 30 – за практичні вміння (проходження поточного електронного тестування).

Допуск до підсумкового контролю - 35 балів.

Максимальна кількість балів за результатами підсумкового контролю (екзамен/залік) складає 40 балів, з яких:

- 20 балів - за теоретичні знання (усна відповідь на екзамені на поставлене питання);
- 20 балів - за практичні вміння (публічна презентація науково-практичного завдання на вибір студента у межах проблематики курсу).

№ з/п	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1	Доповіді теоретичного матеріалу. <i>Термін виконання: у межах підготовки до семінарських/практичних занять.</i>	1	15	15
2	Презентація науково-практичного матеріалу з	1	15	15

	питань теоретичного матеріалу. <i>Термін виконання: під час проведення семінарських/практичних занять.</i>			
3	Самостійне проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ за результатами вивчення матеріалу Розділу 1. <i>Термін виконання: упродовж тижня після проведення лекційного заняття з останньої теми Розділу 1.</i>	1	15	15
4	Самостійне проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ за результатами вивчення матеріалу Розділу 2. <i>Термін виконання: упродовж тижня після проведення лекційного заняття з останньої теми Розділу 2.</i>	1	15	15
5	Залік (1 теоретична складова). Відповідь на питання екзаменаційного білета для перевірки якості засвоєння теоретичного матеріалу курсу. <i>Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії.</i>	1	20	20
6	Залік (2 практична складова). Презентація науково-практичного завдання на вибір студента у межах проблематики курсу. <i>Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії.</i>	1	20	20
Усього		6		100

8. Рекомендована література

Основна:

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник. Київ, Віпол, 2007. 174 с.
2. Голубев П. Поради молодим педагогам-вокалістам. Київ, Музична Україна, 1983. 62 с.
3. Гринь Л.О. Діагностика сформованості вокального голосу майбутнього актора музично-драматичного театру. Наукове видання /Методичні рекомендації/ Загальна редакція Г.В.Локарева. Запоріжжя: ЗНУ, 2001. 48с.
4. Локарева Г.В. Художньо-естетична інформація як педагогічна проблема: монографія. Запоріжжя : ЗДУ, 2001. 254 с.

Додаткова:

1. Гозенпуд А. Краткий оперный словарь 2-е издание. Київ, Музична Україна, 1986. 296 с.
2. Гринь Л.О. Теоретико-методичні основи вокальної підготовки майбутніх акторів/ Науково-методичний посібник для студентів спеціальності „Театральне мистецтво” [науковий редактор Г.В. Локарева]. Запоріжжя: ЗНУ, 2011. 140с., ноти.
3. Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва : Навч. посіб. Київ, Знання України, 2004. 264 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Вокально-виконавська творчість. [Електронний ресурс] // disser.com.ua/contents/18832.html
2. Розвиток особистості співака. [Електронний ресурс] // www.nbu.gov.ua/portal/Soc.../3.pdf
3. Вокальне мистецтво: історія та сучасність. [Електронний ресурс] // solospiv.com/.../Naukovi_zbirky_24.pdf
4. Стахевич О.Г. Основи вокальної педагогіки. Ч.1. [Електронний ресурс] // www.twirpx.com › ... › [Музыкальное искусство](#) › [Вокал](#)
5. Теорія та методика співацького голосотворення. [Електронний ресурс] // ib.mdpu.org.ua/e-book/hor/tema5.htm
6. Словник помилок вокальної педагогіки. [Електронний ресурс] // bukvar.su › [Музыка](#)
7. Физиология пения и вокальная техника. [Електронний ресурс] // music80.org/node/535